

Yttrande

Datum
2016-04-27
Ert datum
2016-03-21

Vårt dnr
031/2016-4.1.1.
Ert dnr
2016/00885 Saknr 8.3.5.

Sidnr
1(2)

Livsmedelsverket
Område Livsmedelskontroll
Avdelning Support
Att. Zofia Kurowska
Box 622
751 26 Uppsala

Ansökan om marknadsgodkännande av sojabönan MON 87705 x MON 87708 x MON 89788 (EFSA/GMO/NL/2015/126)**Yttrande**

Nämnden har inga invändningar mot att sojabönan MON 87705 x MON 87708 x MON 89788 godkänns för import och bearbetning och användning som livsmedel och foder.

Bakgrund

Företaget Monsanto har ansökt om marknadsgodkännande av den genetiskt modifierade sojabönan MON 87705 x MON 87708 x MON 89788. Ansökan gäller import och bearbetning och användning av sojabönan som livsmedel och foder.

Den modifierade sojabönan innehåller samma sorts fettsyror i fröoljan som konventionell sojaböna men i andra proportioner. Det gör att oljan är flytande vid rumstemperatur men är ändå mycket stabil.

Sammansättning av fettsyror i fröoljan hos konventionell sojaböna gör att oljan måste stabiliseras (härdas) före vissa tillämpningar. Vid partiell härdning bildas bland annat transfetter som kan påverka hälsan negativt. En hårt härdad olja antar fast form vid rumstemperatur, vilket är anledningen till att härdad konventionell sojaolja är olämplig vid de flesta industriella tillämpningarna.

Sojabönan är också tolerant mot herbicider baserade på dikamba respektive glyfosat.

Överväganden

Den aktuella sojabönan har tagits fram via konventionella korsningar mellan MON 87705, MON 97708 och MON 89788, som var och en är marknadsgodkända inom EU.

Enligt EU:s gemensamma märknings- och spårbarhetslagstiftning ska produkter som består av, innehåller eller är framställda av genetiskt modifierade organismer märkas.

Etisk bedömning

MON 87705, MON 97708 och MON 89788 är sedan tidigare godkända för import och bearbetning och användning som livsmedel och foder inom EU. Nämnden ser inte att en korsning mellan dessa skulle leda till sådana förändringar att det skulle få en negativ effekt på hälsa eller miljö.

Den EU-gemensamma märknings- och spårbarhetslagstiftningen ger varje individ en valmöjlighet. Den som så önskar kan välja att inte köpa produkter som består av, innehåller eller är framställda från sojabönan MON 87705 x MON 87708 x MON 89788.

Beslut i detta ärende har efter föredragning av kanslichefen Marie Nyman fattats av ledamöterna Birgitta Eilemar, Stefan Johansson, Marianne Pettersson, Johan Hultberg, Josef Fransson, Emma Nohrén (skiljaktig, se bilaga), Kristina Yngwe, Wiwi-Anne Johansson (skiljaktig, se bilaga), Lars Tysklind, Stellan Welin, Lotta Rydhmer, Jens Sundström, Rishi Bhalerao, Tina D'Hertefeldt och Lars Ährlund-Richter samt tjänstgörande ersättaren Tuve Skånberg. Vid ärendets slutliga handläggning deltog även ersättarna Kew Nordqvist och Sven Ove Hansson samt tjänstemännen Birgit Postol och Jenny Carlsson.

Birgitta Eilemar

Marie Nyman

Ledamöterna Emma Nohrén (MP) och Wiwi-Anne Johansson (V) är skiljaktiga och anför följande:

Den aktuella sojabönan har tagits fram via konventionella korsningar mellan MON 87705, MON 97708 och MON 89788, som var och en är marknadsgodkända inom EU. Dock har inte denna soja blivit testad enskilt då amerikanska regler automatiskt godkänner produkter som framtagits genom konventionella växtförädlingsmetoder av redan marknadsgodkända produkter. Vi anser att slutprodukten också bör testas innan godkännande då den kan få andra egenskaper än ursprungsmaterialet.

Vidare anser vi att vi inte kan acceptera lägre krav på importerade grödor än vad vi själva skulle ställa om de odlades i EU eller Sverige, det går mot generationsmålet och i tveksamma fall bör försiktighetsprincipen råda. Generationsmålet inom miljömålssystemet säger i korthet att vi ska klara våra miljömål i Sverige utan att det leder till försämringar i andra länder. Då kan vi inte se en utveckling där vi går mot ett större kemikalieberoende. Därför anser vi att det är fel att godkänna grödor som förutsätter bekämpningsmedelsanvändning. I stället borde man minska, inte öka, mängden kemikalier i jordbruket

Bekämpningsmedlen, dikamba och glyfosat som den aktuella sojan gjorts resistent emot är mycket potenta. Glyfosat är just nu under utredning då WTO slagit larm och klassat den som "sannolikt" cancerframkallande. Att anpassa grödor så att de i princip är designade för fortsatt användning av dessa bekämpningsmedel är fel.

Dessutom uppkommer frågor om sojabönan MON 87705 x MON 87708 når upp till EUs krav för odling av GM-grödor. Vi anser att det är tveksamt och därför bör försiktighetsprincipen råda. Till exempel anser vi inte att kraven på granskningen av de kumulativa långsiktiga effekterna är uppnådda. I EU direktivet bil 2 kap 3 står det bland annat:

"En allmän princip för miljöriskbedömningen är också att en analys av de "kumulativa långsiktiga effekterna" som sammanhänger med utsättningen och utsläppandet på marknaden skall genomföras. "Kumulativa långsiktiga effekter" innebär de ackumulerade effekterna av medgivanden på människors hälsa och miljön, inbegripet floran och faunan, markens bördighet, markens nedbrytning av organiskt material, näringskedjan, den biologiska mångfalden, djurens hälsa och resistensproblem i samband med antibiotika."

Vidare så har vi inte fått svar på vilken socioekologisk och socioekonomisk konsekvens import av sojan kommer ha i odlingslandet och hur det kommer påverka de som i dag odlar det fodret det är tänkt att ersätta. Hur stor marknadsandel har det sökande företaget för produktion av sojautsäde i de länder där det är tänkt att odlas? Vilka konsekvenser kan ett godkännande få, kan det bli ökad marknads-koncentration, utsädeskoncentration, eller möjlighet till minde koncentration i odlingsländer?

Det är också en konsumentfråga. Enligt EU:s gemensamma märknings- och spårbarhetslagstiftning ska produkter som består av, innehåller eller är framställda av genetiskt modifierade organismer märkas. Men lagstiftningen omfattar inte kött, mjölk eller ägg från djur som utfodrats med genetiskt modifierat foder eftersom djuren eller produkterna från djuren inte är genetiskt modifierade. Det gör att konsumenter som inte vill stödja odling av genmanipulerade grödor inte kan göra ett aktivt val när de köper t.ex. kött och mjölk.